

บทที่ 4

เหตุผลการจดหรือไม่จดทะเบียนสมรส

บทนี้เป็นการศึกษาถึงเหตุผลที่สตรีตัวอย่างจดหรือไม่จดทะเบียนสมรส โดยพิจารณาตามลักษณะภูมิหลังที่สำคัญของสตรีบางประการที่คาดว่าจะอธิบายความแตกต่างในเหตุผลที่จดหรือไม่จดทะเบียนสมรส ได้แก่ ระยะเวลาสมรส อาชีพของสตรีและสามี ระดับการศึกษาของสตรีและสามี ภาค เขตที่อยู่อาศัย ผลการศึกษามีดังนี้

เหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรส

จากคำตอบของเหตุผลต่างๆ ที่สตรีให้ในการไปจดทะเบียนสมรส สามารถจัดเป็นกลุ่มที่มีเหตุผลใกล้เคียงกันได้ 6 กลุ่ม (ตารางที่ 7 กอถัมภ์รวม) คือ 1) จดทะเบียนสมรสเพราะต้องการให้ถูกต้องตามกฎหมาย 2) เหตุผลด้านความมั่นคงในชีวิตครอบครัว เช่น อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง มีลูกด้วยกัน อยากให้ลูกใช้นามสกุลพ่อหรือมีสิทธิในมรดก แน่ใจว่าอยู่ด้วยกันได้ ไม่แนใจในคู่สมรส เพื่อให้มีส่วนแบ่งมรดกเมื่อหย่า 3) จดทะเบียนสมรสเพื่อใช้เป็นเอกสารหรือหลักฐานในการติดต่อต่างๆ หรือใช้สำหรับเมื่อลูกเข้าโรงเรียนหรือเกณฑ์ทหาร 4) จดทะเบียนสมรสเพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร 5) จดทะเบียนสมรสเพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆ จากที่ทำงานหรือเพื่อลดภาษี และ 6) เหตุผลอื่นๆ เช่น สามีหรือผู้อื่นแนะนำให้จด

ผลการศึกษาโดยรวมพบว่า สตรีจดทะเบียนสมรสเพราะต้องการให้ถูกต้องตามกฎหมาย มีสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 23.0) รองลงมาคือ จดทะเบียนสมรสเพื่อความมั่นคงในชีวิตครอบครัว (ร้อยละ 19.8) จดทะเบียนสมรสเพื่อใช้เป็นเอกสารหรือหลักฐานในการติดต่อต่างๆ หรือใช้สำหรับเมื่อลูกเข้าโรงเรียนหรือเกณฑ์ทหาร (ร้อยละ 17.3) จดทะเบียนสมรสเพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร (ร้อยละ 16.9) จดทะเบียนสมรสด้วยเหตุผลอื่น (ร้อยละ 12.9) และจดทะเบียนสมรสเพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆ จากที่ทำงานหรือเพื่อลดภาษี มีสัดส่วนต่ำที่สุด (ร้อยละ 10.1) เมื่อพิจารณาตามลักษณะภูมิหลังของสตรีบางประการ ได้แก่ ระยะเวลาสมรส อาชีพของสตรีและสามี ระดับการศึกษาของสตรีและสามี ภาค เขตที่อยู่อาศัย ผลการศึกษามีดังนี้

1. ระยะเวลาสมรส

การจำแนกเหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรสตามระยะเวลาสมรส (ตารางที่ 7) พบว่า สตรีที่มีระยะเวลาสมรสต่างกันมีเหตุผลในการจดทะเบียนสมรสต่างกันค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือ สตรีที่เพิ่งสมรส (ระยะเวลาสมรส 0-4 ปี) มีสัดส่วนที่ให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเนื่องจากต้องการ

ให้การสมรสถูกต้องตามกฎหมาย ประเพณีหรือศาสนา สูงกว่าสตรีสมรสมานานกว่า (ร้อยละ 39.2 เปรียบเทียบกับร้อยละ 27.8, 21.3, 20.3 และ 16.5 ของสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 5-9 ปี, 10-14 ปี, 15-19 ปี และ 20 ปีขึ้นไป) สตรีในกลุ่มที่สมรสยังไม่นาน (ต่ำกว่า 15 ปี) จดทะเบียนสมรสเพราะเหตุผลที่เกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตครอบครัว หรือในชีวิตสมรส เช่น อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง มีลูกด้วยกัน ไม่แน่ใจในคู่สมรส ในสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีที่สมรสมานานกว่า ประมาณร้อยละ 22 ในกลุ่มที่สมรสต่ำกว่า 15 ปี เปรียบเทียบกับร้อยละ 17 ของกลุ่มสมรส 15 ปีขึ้นไป ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สตรีที่เพิ่งสมรสส่วนหนึ่งไม่มั่นใจในชีวิตครอบครัวและชีวิตสมรสของตนเอง จึงจดทะเบียนสมรสเพื่อเพิ่มความมั่นใจในชีวิตสมรสให้กับตนเอง

สตรีที่สมรสมานานมีแนวโน้มจะจดทะเบียนสมรสเพราะต้องการใช้ทะเบียนสมรสเพื่อเป็นเอกสารหรือหลักฐานในการติดต่อต่างๆ มากกว่าสตรีที่เพิ่งสมรส (ร้อยละ 23.2 ของสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 20 ปีขึ้นไป เปรียบเทียบกับร้อยละ 6.8 ของสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 0-4 ปี) และสตรีที่สมรสมานานจดทะเบียนสมรสเพราะต้องการเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรสูงกว่าสตรีที่เพิ่งสมรส (ร้อยละ 22.8 และ 24.6 ของสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 15-19 ปี และ 20 ปีขึ้นไป เปรียบเทียบกับร้อยละ 7.8 ของสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 0-4 ปี) ชี้แนะว่า สตรีที่สมรสนานซึ่งมักจะเป็นสตรีที่มีอายุมาก จะจดทะเบียนสมรสก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ประโยชน์จากทะเบียนสมรส คือ ไม่ได้ต้องการจดทะเบียนสมรสตั้งแต่เริ่มแรกที่อยู่กินกับสามี

เมื่อนำเขตที่อยู่อาศัยมาเป็นตัวแปรคุม พบว่า ในเขตชนบท ความแตกต่างในเหตุผลที่จดทะเบียนสมรสระหว่างกลุ่มที่มีระยะเวลาสมรสต่างกัน ยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับในระดับ 2 ตัวแปร แต่สำหรับในเขตเมือง (เขตเมืองอื่น ร่วมกับเขตกรุงเทพมหานคร) พบว่า ความแตกต่างของการให้เหตุผลที่จดทะเบียนสมรสตามระยะเวลาสมรสเปลี่ยนไป และค่าไคสแควร์ χ^2 ที่พบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนว่า สตรีในเขตเมืองแม้จะมีระยะเวลาสมรสแตกต่างกัน แต่จะให้เหตุผลในการจดทะเบียนสมรสไม่ต่างกัน กล่าวคือ สตรีทุกกลุ่มระยะเวลาสมรสให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพื่อต้องการให้ถูกต้องตามกฎหมายในสัดส่วนสูงสุด รองลงมาคือ เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆ จากที่ทำงาน เพราะสตรีในเมืองทำงานในภาครัฐหรือภาคเอกชนที่ต้องใช้ทะเบียนสมรสเป็นหลักฐานมากกว่าสตรีในชนบท จึงอาจกล่าวได้ว่า ในเขตชนบท เหตุผลที่ให้ในการจดทะเบียนสมรสของสตรีจะมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มระยะเวลาสมรส แต่สำหรับในเขตเมืองการให้เหตุผลในการจดทะเบียนสมรสไม่น่าจะมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มระยะเวลาสมรส

2. อาชีพของสตรีและสามี

สำหรับเหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรสจำแนกตามอาชีพของสตรีและสามี (ตารางที่ 9) พบว่า สตรีที่มีอาชีพข้าราชการ วิชาชีพ และบริหาร ให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพราะต้องการให้ถูกต้องตามกฎหมาย สูงกว่าอาชีพอื่น (ร้อยละ 36.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 31.1, 20.6 และ 17.8 ของอาชีพค้าขาย อาชีพเสมียน บริการ และกรรมกร และอาชีพเกษตรกร ตามลำดับ) และให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆ จากที่ทำงานหรือเพื่อลดภาษี สูงกว่าสตรีอาชีพอื่นเช่นกัน (ร้อยละ 25.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ 16.7, 7.2 และ 1.2 ของสตรีที่มีอาชีพ เสมียน บริการ และกรรมกร อาชีพค้าขาย และอาชีพเกษตรกร ตามลำดับ) จึงเป็นการยืนยันว่า การที่สตรีที่มีอาชีพข้าราชการ วิชาชีพ และบริหาร มีระดับการจดทะเบียนสมรสสูงกว่าอาชีพอื่น เนื่องจากผู้ที่มีอาชีพนี้ให้ความสำคัญต่อการจดทะเบียนสมรส ทั้งด้านความถูกต้องตามกฎหมาย และประโยชน์ที่จะได้รับจากที่ทำงาน

สตรีที่มีอาชีพเกษตรกร จดทะเบียนสมรสเพื่อต้องการเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร ในสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีอาชีพอื่น (ร้อยละ 27.9) เนื่องจากหลักเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์เพื่อการเกษตร (ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์เพื่อการเกษตร, 2520: 67-69) กำหนดว่า “...ผู้ที่จะเป็นสมาชิกจะต้องเป็นเกษตรกร หากเป็นผู้ที่สมรสแล้วจะต้องจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย เนื่องจากธนาคารต้องการให้ทรัพย์สินของสามีและภรรยา เป็นกองทรัพย์สินรายเดียวกัน และธนาคารจะรับสามีหรือภรรยาเพียงคนใดคนหนึ่งเท่านั้นที่จะเข้าเป็นสมาชิก...” จากเหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรสเพื่อเข้าเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ช่วยอธิบายผลการศึกษาค้นคว้าได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า การที่สตรีอาชีพเกษตรกรมีสัดส่วนการจดทะเบียนสมรสไม่ต่างจากสตรีอาชีพอื่น (ยกเว้นกลุ่มอาชีพข้าราชการ วิชาชีพ และบริหาร) ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากเกษตรกรจำเป็นต้องใช้ทะเบียนสมรสเพื่อการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตร

ส่วนเหตุผลที่เกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตครอบครัวและชีวิตสมรส เช่น มีลูกด้วยกัน อยากรู้สึกมีสิทธิในมรดก ไม่แน่ใจในคู่สมรส พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมีสัดส่วนที่ให้เหตุผลนี้ไม่ต่างกันมากนัก

เมื่อนำระดับการศึกษาของสตรีและสามี มาร่วมพิจารณาถึงความแตกต่างในเหตุผลที่จดทะเบียนสมรสระหว่างสตรีที่มีอาชีพต่างกัน (ตารางที่ 10) พบว่าโดยรวมแล้ว ความแตกต่างในเหตุผลที่จดทะเบียนสมรสตามกลุ่มอาชีพ ทั้งในกลุ่มที่ไม่มีการศึกษาหรือมีจำนวนปีที่ศึกษาค้นคว้าต่ำกว่า 7 ปี และในกลุ่มที่มีจำนวนปีที่ศึกษาค้นคว้าตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป ยังคงเป็นเช่นในระดับ 2 ตัวแปร ค่าไคสแควร์ χ^2 มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งสองกลุ่มระดับการศึกษา จึงอาจกล่าวได้ว่าในแต่ละอาชีพ มีความแตกต่างกันในการให้เหตุผลที่จดทะเบียนสมรส

3. ระดับการศึกษาของสตรีและสามี

เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาของสตรีและสามี (ตารางที่ 11) พบว่า สตรีที่มีการศึกษาสูง (มีจำนวนปีที่ศึกษา 13 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนที่ให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพื่อต้องการให้การสมรสถูกต้องตามกฎหมาย ประเพณี หรือศาสนา สูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาน้อยกว่า (ร้อยละ 41.2 เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 24.0 และ 17.5 ของสตรีที่มีจำนวนปีที่ศึกษา 7-12 ปี และต่ำกว่า 6 ปีหรือไม่มีการศึกษา ตามลำดับ) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การศึกษาน่าจะมีส่วนช่วยให้คนเข้าใจและเห็นความสำคัญถึงสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายมากยิ่งขึ้น และพบว่าระดับการศึกษาที่ต่างกันมีสัดส่วนที่ให้เหตุผลที่เกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตครอบครัวและชีวิตสมรส (เช่น มีลูกด้วยกัน อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก ไม่แน่ใจในคู่สมรส) ต่างกันเช่นกัน กล่าวคือ ร้อยละ 20.0, 21.5 และ 17.2 ของสตรีที่มีการศึกษา 0-6 ปี, 7-12 ปี และ 13 ปีขึ้นไป ตามลำดับ ซึ่งแนะว่า สตรีที่มีการศึกษาก่อนข้างทำให้ความสำคัญของการจดทะเบียนสมรสที่จะช่วยให้ชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัวมีความมั่นคงมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาสูงกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีที่มีการศึกษาก่อนข้างทำให้มั่นใจว่าตนเองจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ หากชีวิตสมรสล้มเหลวได้ดีเพียงใด ขณะที่สตรีที่มีการศึกษาสูงน่าจะไม่วุ่นวายเกี่ยวกับเรื่องนี้มากนัก

สตรีที่มีการศึกษาก่อนข้างต่ำ (กลุ่มที่มีการศึกษา 0-6 ปี) มีสัดส่วนที่ให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพราะต้องใช้ทะเบียนสมรสเป็นเอกสารหรือหลักฐานในการติดต่อต่างๆ และเพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาสูงกว่า

จากผลการศึกษาเหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรสจำแนกตามระดับการศึกษา ช่วยอธิบายว่าความแตกต่างของการจดทะเบียนสมรสตามระดับการศึกษาที่มีก่อนข้างสูง มีสาเหตุมาจากผู้ที่มีการศึกษาสูงเห็นว่าการจดทะเบียนสมรสเป็นหน้าที่ซึ่งประชาชนทุกคนพึงปฏิบัติเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น ผู้ที่มีการศึกษาสูงจึงจดทะเบียนสมรสทันทีเมื่อเริ่มอยู่กินกันฉันสามีภรรยาเพื่อให้เกิดความถูกต้องตามกฎหมาย ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาก่อนข้างต่ำจะให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสต่อเมื่อจำเป็นจะต้องใช้ทะเบียนสมรสเพื่อประโยชน์ต่างๆ หากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ประโยชน์จากทะเบียนสมรสผู้ที่มีการศึกษาก่อนข้างต่ำก็จะไม่จดทะเบียนสมรส

หลังจากนำเขตที่อยู่อาศัยมาเป็นตัวแปรคุม (ตารางที่ 12) พบว่า ทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง เหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรสตามระดับการศึกษาของสตรีและสามียังคงมีทิศทางไม่ต่างจากผลการศึกษาในระดับ 2 ตัวแปร ค่าไคสแควร์ χ^2 มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง ซึ่งแนะว่า สตรีที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีเหตุผลในการจดทะเบียนสมรสต่างกัน

4. ภาค

เมื่อพิจารณาตามภาค (ตารางที่ 13) พบว่า สตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนที่จดทะเบียนสมรสเพราะต้องการให้ถูกต้องตามกฎหมาย ประเพณี หรือศาสนา ต่ำที่สุด (ร้อยละ 16.1) ขณะที่สตรีในภาคใต้มีสัดส่วนที่ให้เหตุผลนี้สูงที่สุด (ร้อยละ 38.7) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากศาสนาอิสลามมีกฎหมายเกี่ยวกับทะเบียนสมรสของตนเอง ทำให้สตรีสามารถจดทะเบียนสมรสกับทางศาสนาได้สะดวก โดยไม่ต้องไปจดทะเบียนสมรสกับทางอำเภอ สตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ มีสัดส่วนที่ให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสด้วยเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในชีวิตครอบครัวและชีวิตสมรส เช่น มีลูกด้วยกัน อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก ไม่แน่ใจในคู่สมรส มากกว่าสตรีในภาคอื่น (ร้อยละ 25.4 และ 22.5 เปรียบเทียบกับร้อยละ 16.9, 12.7 และ 10.5 ของสตรีภาคกลาง กรุงเทพมหานคร และภาคใต้ ตามลำดับ) สะท้อนให้เห็นว่า สตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในภาคเหนือ มองความสำคัญของทะเบียนสมรสในแง่ที่เป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิตครอบครัวและชีวิตสมรสเป็นสำคัญ

สำหรับสตรีในกรุงเทพมหานคร ให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพื่อเบิกสวัสดิการจากที่ทำงานสูงมีสัดส่วนที่สุด (ร้อยละ 27.1 เปรียบเทียบกับร้อยละ 16.3, 8.4, 6.3 และ 5.6 ของสตรีภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ) อาจเป็นเพราะสตรีในกรุงเทพมหานคร มักจะประกอบอาชีพในองค์กรเอกชนหรือรัฐบาล มากกว่าสตรีในภาคอื่น จึงมีโอกาที่จะได้รับสวัสดิการต่างๆ จากที่ทำงานหากจดทะเบียนสมรส

สตรีในภาคเหนือให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร สูงกว่าสตรีภาคอื่น (ร้อยละ 28.1) รองมาคือสตรีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 21.0) และสตรีภาคใต้และภาคกลางมีสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำและใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 7.7 และร้อยละ 7.3 ตามลำดับ) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการสำรวจ ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2535 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2537: 15) ที่พบว่า เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ มีกำไรสุทธิจากการทำการเกษตรต่ำกว่าเกษตรกรภาคอื่น ซึ่งอาจทำให้เกษตรกรของทั้งสองภาคนี้มีความจำเป็นที่จะต้องกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตร มากกว่าเกษตรกรภาคอื่น และการที่สตรีในภาคเหนือมีสัดส่วนที่ให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร สูงกว่าสตรีในภาคอื่น จึงอธิบายผลการศึกษาที่พบว่า สัดส่วนการจดทะเบียนสมรสของสตรีภาคเหนือสูงกว่าสตรีภาคอื่น มีสาเหตุที่สำคัญมาจากการที่สตรีและสามีในภาคเหนือต้องการเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร

5. เขตที่อยู่อาศัย

เมื่อพิจารณาเหตุผลตามเขตที่อยู่อาศัย (ตารางที่ 14) พบว่า สตรีที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีสัดส่วนที่ทำให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพื่อให้การสมรสถูกต้องตามกฎหมาย มากกว่าสตรีในเขตชนบท (ร้อยละ 36.7 เปรียบเทียบกับร้อยละ 20.2) สตรีในเขตเมืองที่ทำให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพราะให้ความสำคัญกับความมั่นคงของครอบครัวหรือความมั่นคงของชีวิตสมรส มีสัดส่วนน้อยกว่าสตรีในเขตชนบท (ร้อยละ 16.7 เปรียบเทียบกับร้อยละ 20.4) ซึ่งแนะว่า สตรีในเขตเมืองน่าจะต้องการชีวิตที่เป็นอิสระ การยึดคิดในเรื่องความมั่นคงในชีวิตสมรสจึงน้อยลง

สตรีในเขตชนบทที่จดทะเบียนสมรสเนื่องจากต้องใช้เป็นหลักฐานในการติดต่อต่างๆ และเพื่อสมัครสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร มีสัดส่วนมากกว่าสตรีในเขตเมือง โดยเฉพาะเหตุผลที่จดทะเบียนสมรสเพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร สตรีในเขตชนบทมีสัดส่วนที่ทำให้เหตุผลนี้มากกว่าสตรีในเขตเมืองค่อนข้างมาก (ร้อยละ 20.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ 0.9 ตามลำดับ) ทั้งนี้เพราะธนาคารเพื่อการเกษตรให้เงินกู้เฉพาะเกษตรกรเท่านั้น ซึ่งผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรมักจะมีที่อยู่อาศัยในเขตชนบท

ตารางที่ 7 การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส
จำแนกตามระยะเวลาสมรส

เหตุผลที่สตรี จดทะเบียนสมรส	ระยะเวลาสมรส (ปี)					รวม
	0-4	5-9	10-14	15-19	20 +	
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงาน จึงต้องจด (ตามประเพณี, ศาสนา)	39.2	27.8	21.3	20.3	16.5	23.0
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูก ด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุลพ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่า อยู่ด้วยกันได้, ไม่แน่ใจในสามี/สามีไป ต่างประเทศ, เพื่อให้มีส่วนแบ่งใน มรดกเมื่อหย่า	21.9	21.7	21.5	17.9	17.3	19.8
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการติดต่อ ต่างๆ, ลูกต้องเข้าโรงเรียน/กษัตริ์ทหาร	6.8	12.2	17.6	19.8	23.2	17.3
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	7.8	9.7	13.3	22.8	24.6	16.9
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆจากที่ทำงาน, เพื่อลดภาษี	13.7	15.3	11.4	7.6	5.6	10.1
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ให้ ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำให้จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	10.5	13.3	15.1	11.6	12.8	12.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	185	294	387	345	333	1544
	$\chi^2 = 112.45$			P-value ≤ 0.05		

ตารางที่ 8 การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระยะเวลาสมรส และเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัยและเหตุผลที่สตรี จดทะเบียนสมรส	ระยะเวลาสมรส (ปี)				
	0-4	5-9	10-14	15-19	20 +
ขมบท					
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงาน จึงต้องจด (ตามประเพณี, ศาสนา)	38.6	24.3	18.4	17.0	15.1
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูก ด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุลพ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่าอยู่ ด้วยกันได้, ไม่แน่ใจในสามี/สามีไปต่าง ประเทศ, เพื่อให้มีส่วนแบ่งในมรดก เมื่อหย่า	22.0	23.3	22.9	18.5	17.1
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการติดต่อ ต่างๆ, ลูกต้องเข้าโรงเรียน/กวดวิชา	8.0	12.1	17.9	21.0	23.5
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	10.4	11.8	16.1	26.4	27.8
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆจากที่ทำงาน, เพื่อลดภาษี	10.4	13.8	8.8	5.0	4.2
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ให้ ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำให้จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	10.6	14.6	15.8	12.2	12.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	116	196	269	254	260
	$\chi^2 = 99.46$	P-value ≤ 0.05			

ตารางที่ 8 (ต่อ)

เขตที่อยู่อาศัยและเหตุผลที่สตรี จดทะเบียนสมรส	ระยะเวลาสมรส (ปี)				
	0-4	5-9	10-14	15-19	20 +
เมือง ☆					
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงาน จึงต้องจด (ตามประเพณี, ศาสนา)	41.1	40.4	34.6	40.2	26.1
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูก ด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุลพ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่าอยู่ ด้วยกันได้, ไม่แน่ใจในสามี/สามีไป ต่างประเทศ, เพื่อให้มีส่วนแบ่งใน มรดกเมื่อหย่า	21.6	15.9	14.6	14.7	18.7
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการติดต่อ ต่างๆ, ลูกต้องเข้าโรงเรียน/กษัตริย์ทหาร	3.4	12.4	16.0	12.8	21.0
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	-	1.7	-	1.3	1.7
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆจากที่ทำงาน, เพื่อตกภาษี	23.7	20.9	23.3	22.7	15.6
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ให้ ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำให้จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	10.2	8.6	11.6	8.2	16.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	69	98	118	91	73
	$\chi^2 = 12.64$			P-value > 0.05	

☆ รวมกรุงเทพฯ

ตารางที่ 9 การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส
จำแนกตามอาชีพของสตรีและสามี

เหตุผลที่สตรี จดทะเบียนสมรส	อาชีพของสตรีและสามี			
	ข้าราชการ, วิชาชีพ, บริหาร	ค้าขาย	เกษตรกร	เสมียน, บริการ, กรรมกร
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงาน จึงต้องจด (ตามประเพณี, ศาสนา)	36.8	31.1	17.8	20.6
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูก ด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุลพ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่าอยู่ ด้วยกันได้, ไม่แน่ใจในสามี/สามีไป ต่างประเทศ, เพื่อให้มีส่วนแบ่งใน มรดกเมื่อหย่า	17.8	22.9	21.0	18.2
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการติดต่อ ต่างๆ, ลูกต้องเข้าโรงเรียน/เกณฑ์ทหาร	8.7	21.5	17.6	21.6
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	1.7	8.1	27.9	9.4
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆจากที่ทำงาน, เพื่อลดภาษี	25.4	7.2	1.2	16.7
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ให้ ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำให้จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	9.6	9.2	14.5	13.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	350	139	607	447
	$\chi^2=304.42$		$P\text{-value} \leq 0.05$	

ตารางที่ 10 การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส
จำแนกตามอาชีพของสตรีและสามี และระดับการศึกษาของสตรีและสามี

ระดับการศึกษาของสตรีและสามี และ เหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรส	อาชีพของสตรีและสามี			
	ข้าราชการ, วิชาชีพ, บริหาร	ค้าขาย	เกษตรกร	เสมียน, บริการ, กรรมกร
ไม่มีการศึกษา หรือมีจำนวนปีที่ศึกษาน้อยกว่า 7 ปี				
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงาน จึงต้องจด (ตามประเพณี, ศาสนา)	16.1	25.2	17.3	16.9
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูก ด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุลพ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่า อยู่ด้วยกันได้, ไม่แน่ใจในสามี/สามีไป ต่างประเทศ, เพื่อให้มีส่วนแบ่งใน มรดกเมื่อหย่า	19.3	24.2	20.7	16.8
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการติดต่อ ต่างๆ, ลูกต้องเข้าโรงเรียน/กษัตริย์ทหาร	13.6	22.0	17.2	25.7
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	13.9	13.3	29.3	14.9
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆจากที่ทำงาน, เพื่อลดภาษี	15.4	4.2	1.1	14.3
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ ให้ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำให้จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	21.7	11.1	14.4	11.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	34	63	517	229
	$\chi^2=96.71$		P-value $\leq$ 0.05	

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ระดับการศึกษาของสตรีและสามี และ เหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรส	อาชีพของสตรีและสามี			
	ข้าราชการ, วิชาชีพ, บริหาร	ค้าขาย	เกษตรกร	เสมียน, บริการ, กรรมกร
มีจำนวนปีที่ศึกษาตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป				
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงาน จึงต้องจด (ตามประเพณี, ศาสนา)	39.7	36.1	21.9	25.1
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูก ด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุลพ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่า อยู่ด้วยกันได้, ไม่แน่ใจในสามี/สามีไป ต่างประเทศ, เพื่อให้มีส่วนแบ่งใน มรดกเมื่อหย่า	17.5	21.8	22.8	19.8
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการติดต่อ ต่างๆ, ลูกต้องเข้าโรงเรียน/กษัตริ์ทหาร	8.0	21.1	20.6	16.6
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	-	3.7	17.9	2.6
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆจากที่ทำงาน, เพื่อลดภาษี	26.8	9.7	1.9	19.7
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ ให้ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำให้จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	7.9	7.7	14.8	16.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	316	76	90	218
	$\chi^2=107.04$		P-value $\leq$ 0.05	

ตารางที่ 11 การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส
จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีและสามี

เหตุผลที่สตรี จดทะเบียนสมรส	ระดับการศึกษาของสตรีและสามี (จำนวนปีที่ศึกษา)		
	0-6 ปี	7-12 ปี	13 ปีขึ้นไป
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงาน จึงต้องจด (ตามประเพณี,ศาสนา)	17.5	24.0	41.2
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูก ด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุลพ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่าอยู่ ด้วยกันได้, ไม่แน่ใจในสามี/สามีไป ต่างประเทศ, เพื่อให้มีส่วนแบ่งใน มรดกเมื่อหย่า	20.0	21.5	17.2
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการติดต่อ ต่างๆ, ลูกต้องเข้าโรงเรียน/เกณฑ์ทหาร	19.2	18.7	8.6
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	24.7	6.9	0.6
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆจากที่ทำงาน, เพื่อลดภาษี	4.7	15.7	22.7
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ให้ ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำให้จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	13.8	13.1	9.6
รวม	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	844	358	342
	$\chi^2 = 236.05$	P-value ≤ 0.05	

ตารางที่ 12 การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส
จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีและสามี และเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัยและเหตุผลที่สตรี จดทะเบียนสมรส	ระดับการศึกษาของสตรีและสามี (จำนวนปีที่ศึกษา)		
	0-6 ปี	7-12 ปี	13 ปีขึ้นไป
ขมบท			
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงาน จึงต้องจด (ตามประเพณี, ศาสนา)	17.2	22.6	34.1
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูก ด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุลพ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่า อยู่ด้วยกันได้, ไม่แน่ใจในสามี/สามีไป ต่างประเทศ, เพื่อให้มีส่วนแบ่งใน มรดกเมื่อหย่า	19.9	22.7	19.9
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการติดต่อ ต่างๆ, ลูกต้องเข้าโรงเรียน/กณฑ์ทหาร	19.0	19.8	9.8
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	26.2	9.5	0.7
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆจากที่ทำงาน, เพื่อลดภาษี	3.9	12.8	22.7
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ให้ ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำให้จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	13.6	12.6	12.7
รวม	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	738	220	137
	$\chi^2 = 148.07$	P-value ≤ 0.05	

ตารางที่ 12 (ต่อ)

เขตที่อยู่อาศัยและเหตุผลที่สตรี จดทะเบียนสมรส	ระดับการศึกษาของสตรีและสามี (จำนวนปีที่ศึกษา)		
	0-6 ปี	7-12 ปี	13 ปีขึ้นไป
เมือง ☆			
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงาน จึงต้องจด (ตามประเพณี, ศาสนา)	21.8	28.2	50.6
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูก ด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุลพ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่าอยู่ ด้วยกันได้, ไม่แน่ใจในสามี/สามีไป ต่างประเทศ, เพื่อให้มีส่วนแบ่งใน มรดกเมื่อหย่า	20.2	18.2	13.7
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการติดต่อ ต่างๆ, ลูกต้องเข้าโรงเรียน/กวดวิชา	22.3	15.6	7.0
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	3.0	-	0.4
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆจากที่ทำงาน, เพื่อลดภาษี	16.6	23.5	22.7
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ ให้ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำ ให้จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	16.0	14.6	5.5
รวม	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	106	138	205
	$\chi^2 = 30.14$		P-value ≤ 0.05

☆ รวมกรุงเทพฯ

ตารางที่ 13 การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส
จำแนกตามภาค

เหตุผลที่สตรี จดทะเบียนสมรส	ภาค				
	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กรุงเทพฯ
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงาน จึงต้องจด (ตามประเพณี, ศาสนา)	22.3	16.1	19.7	38.7	32.6
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูกด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุล พ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่าอยู่ด้วยกันได้, ไม่แน่ใจใน สามี/สามีไปต่างประเทศ, เพื่อให้มี ส่วนแบ่งในมรดกเมื่อหย่า	22.5	25.4	16.9	10.5	12.7
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการ ติดต่อต่างๆ, ถูกต้องเข้าโรงเรียน/ เกณฑ์ทหาร	10.6	14.4	27.6	25.7	12.2
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	28.1	21.0	7.3	7.7	1.1
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆ จากที่ทำงาน, เพื่อลดภาษี	6.3	5.6	16.3	8.4	27.1
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ ให้ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำให้ จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	10.3	17.5	12.3	8.9	14.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	418	279	308	358	181
	$\chi^2 = 253.84$		P-value ≤ 0.05		

ตารางที่ 14 การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

เหตุผลที่สตรี จดทะเบียนสมรส	เขตที่อยู่อาศัย	
	ชนบท	เมือง [☆]
1. เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย, แต่งงานจึงต้องจด (ตามประเพณี, ศาสนา)	20.2	36.7
2. อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง, มีลูกด้วยกัน, เพื่อให้ลูกใช้นามสกุลพ่อ, อยากให้ลูกมีสิทธิในมรดก, แน่ใจว่าอยู่ด้วย กันได้, ไม่แน่ใจในสามี/สามีไปต่างประเทศ, เพื่อให้มีส่วนแบ่งในมรดกเมื่อหย่า	20.4	16.7
3. ใช้เป็นเอกสาร/หลักฐานในการติดต่อ ต่างๆ, ถูกต้องเข้าโรงเรียน/กวดวิชา	18.1	13.4
4. เพื่อเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร	20.2	0.9
5. เพื่อเบิกสวัสดิการต่างๆจากที่ทำงาน, เพื่อลดภาษี	7.8	21.5
6. อื่นๆ เช่น สามีให้ไปจด, ญาติผู้ใหญ่ให้ ไปจด, เจ้าหน้าที่ราชการแนะนำให้จด, มีรถเคลื่อนที่ทางอำเภอมาให้จด	13.4	10.9
รวม	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ถ่วงน้ำหนัก	449	1095
	$\chi^2 = 115.23$	P-value ≤ 0.05

[☆] รวมกรุงเทพฯ

เหตุผลที่สตรีไม่จดทะเบียนสมรส

เหตุผลต่างๆ ที่ทำให้สตรีไม่จดทะเบียนสมรส สามารถจัดเป็นกลุ่มที่มีเหตุผลใกล้เคียงกัน 5 กลุ่ม (ตารางที่ 15 คอลัมภ์รวม) คือ 1) ไม่อยากจด ไม่จำเป็นต้องอยู่กันด้วยใจ ไม่มีใครนิยมนัด หรืออยู่ด้วยกันมานานแล้ว 2) เหตุผลเกี่ยวกับความยุ่งยากของการจดทะเบียนสมรส เช่น ไม่มีเวลา ไม่มีเงินค่าธรรมเนียมบัตรประชาชนหรือทะเบียนบ้าน 3) ไม่จดทะเบียนสมรสเพราะกลัวมีปัญหาในการทำนิติกรรม จะได้เลิกได้ง่าย ไม่อยากเป็นนาง หรือป้องกันการมีปัญหารื่องทรัพย์สินสมบัติ 4) ไม่จดทะเบียนสมรสเนื่องจากเวลาที่เหมาะสม เช่น อายุไม่ถึงเกณฑ์ รอให้มีลูก รอให้ลูกโตหรือเข้าโรงเรียน รอคูใจกลัวจะอยู่กันไม่ยัด และ 5) เหตุผลอื่นๆ เช่น คู่สมรสมีทะเบียนสมรสกับคนอื่น ๆ สามีไม่ยอมจดทะเบียนไม่ชอบ หรือไม่ได้แต่งงานแบบมีพิธี

โดยรวมพบว่า สตรีไม่จดทะเบียนสมรสด้วยเหตุผลไม่อยากจด ไม่จำเป็นต้องมีใครนิยมนัด มีสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 35.9) รองมาคือ เหตุผลเกี่ยวกับความยุ่งยากของการจดทะเบียนสมรส (ร้อยละ 31.2) กลัวมีปัญหาในการทำนิติกรรม จะได้เลิกได้ง่าย ไม่อยากเป็นนาง หรือป้องกันการมีปัญหารื่องทรัพย์สินสมบัติ (ร้อยละ 13.5) ไม่จดทะเบียนสมรสเนื่องจากเวลาที่เหมาะสม (ร้อยละ 12.8) และเหตุผลอื่นๆ (ร้อยละ 6.5) เมื่อพิจารณาตามลักษณะภูมิหลังของสตรีบางประการ ได้แก่ ระยะเวลาสมรส อาชีพของสตรีและสามี ระดับการศึกษาของสตรีและสามี ภาค เขตที่อยู่อาศัย ผลการศึกษามีดังนี้

1. ระยะเวลาสมรส

เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาสมรส (ตารางที่ 15) พบว่า สตรีที่เพิ่งสมรส (ระยะเวลาสมรส 0-4 ปี) ให้เหตุผลว่า ไม่จดทะเบียนสมรสเพราะไม่อยากจด ไม่จำเป็นต้องมีใครนิยมนัด มีสัดส่วนน้อยกว่าสตรีที่สมรสมานานแล้ว (ร้อยละ 26.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 40.4 และ 48.4 ของสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 15-19 ปี และ 20 ปีขึ้นไป) แต่สตรีที่เพิ่งสมรสให้เหตุผลว่า ไม่จดทะเบียนสมรสเพราะรอเวลาที่เหมาะสมจึงจะไปจด เช่น รอให้มีลูกก่อน รอคูใจกลัวจะอยู่กันไม่ยัด มีสัดส่วนสูงกว่าสตรีที่สมรสมานานแล้ว (ร้อยละ 20.2 เปรียบเทียบกับร้อยละ 8.6 และ 2.0 ของสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 15-19 ปี และ 20 ปีขึ้นไป) ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับเหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรส จะเห็นได้ว่า สตรีที่เพิ่งสมรสให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพื่อความมั่นคงของชีวิตครอบครัวและชีวิตสมรส เช่น อยากให้เป็นครอบครัวตัวเอง แน่ใจว่าอยู่ด้วยกันได้ มีสัดส่วนสูงกว่าสตรีสมรสมานานกว่า ซึ่งให้เห็นว่า สตรีที่เพิ่งสมรสต่างให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชีวิตครอบครัวและชีวิตสมรส โดยที่สตรีส่วนหนึ่งมองว่าทะเบียนสมรสจะเป็นหลักประกันความมั่นคงให้กับชีวิตครอบครัวและชีวิตสมรส ขณะที่สตรีอีกส่วนหนึ่งกลับมองว่า การที่จะจดทะเบียนสมรสควรให้ชีวิตครอบครัว และชีวิตสมรสมั่นคงก่อน

ส่วนเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรสเนื่องกล้วมีปัญหาต่างๆ ที่เป็นผลจากการจดทะเบียนสมรส เช่น ปัญหาในการทำนิติกรรม จะได้เลิกกับสามีได้ง่าย พบว่า สตรีที่สมรสมานานให้เหตุผลว่าไม่จดทะเบียนสมรสด้วยเหตุผลนี้มีสัดส่วนสูงกว่าสตรีที่เพิ่งสมรส

หลังจากนำเขตที่อยู่อาศัยมาพิจารณาช่วย (ตารางที่ 16) พบว่า ความแตกต่างของเหตุผลที่สตรีไม่จดทะเบียนสมรสตามกลุ่มระยะเวลาสมรส มีลักษณะไม่ต่างจากในระดับ 2 ตัวแปร แสดงว่า ระยะเวลาสมรสที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อการให้เหตุผลต่างๆ ในการไม่จดทะเบียนสมรส

2. อาชีพของสตรีและสามี

ผลการศึกษาเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามอาชีพของสตรีและสามี (ตารางที่ 17) พบว่า สตรีที่มีอาชีพเกษตรกรไม่จดทะเบียนสมรสโดยให้เหตุผลว่า ไม่อยากจดทะเบียนสมรสไม่มีความจำเป็น หรือไม่มีใครนิยมจด มีสัดส่วนสูงกว่าอาชีพอื่น (ร้อยละ 38.5) รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย อาชีพเสมียน บริการ และกรรมกร ซึ่งสองกลุ่มนี้มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 34.2 และ 33.6 ตามลำดับ) ขณะที่สตรีที่มีอาชีพข้าราชการ วิชาชีพ และบริหาร ให้เหตุผลนี้ต่ำที่สุด (ร้อยละ 25.2)

ส่วนเหตุผลที่สตรีไม่จดทะเบียนสมรสเพราะไม่มีเวลา ไม่มีเงินค่ารถ ไม่มีบัตรประชาชน หรือทะเบียนบ้าน หรือไม่ทราบว่าจดทะเบียนสมรสที่ไหน พบว่า สตรีที่มีอาชีพข้าราชการ วิชาชีพ และบริหาร ให้เหตุผลนี้มากกว่าอาชีพอื่น (ร้อยละ 36.4) ขณะที่สตรีอาชีพอื่นให้เหตุผลนี้ในสัดส่วนที่ต่ำกว่า (ร้อยละ 32.7, 30.3 และ 28.1 ของสตรีอาชีพเสมียน บริการ และกรรมกร อาชีพเกษตรกร และอาชีพค้าขาย ตามลำดับ)

สตรีที่มีอาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกร และอาชีพเสมียน บริการ และกรรมกร ให้เหตุผลว่าไม่จดทะเบียนสมรสเพราะอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ รอให้มีลูกก่อน รอให้ลูกโต หรือรอคูใจถ่วงอยู่กันไม่ยัด ในสัดส่วนไม่ต่างกัน (ร้อยละ 12.7, 13.1 และ 13.0 ตามลำดับ) มีเพียงอาชีพข้าราชการ วิชาชีพ และบริหาร ที่ให้เหตุผลนี้ต่ำกว่าสตรีอาชีพอื่น (ร้อยละ 8.6)

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สตรีในกลุ่มอาชีพต่างกันให้เหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรสไม่ต่างกัน ค่าไคสแควร์ χ^2 ที่พบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ระดับการศึกษาของสตรีและสามี

จากเหตุผลที่สตรีไม่จดทะเบียนสมรสจำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีและสามี (ตารางที่ 18) พบว่า สตรีที่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ (กลุ่มที่มีการศึกษา 0-6 ปี) และกลุ่มที่มีจำนวนปีที่ศึกษา 7-12 ปี ไม่จดทะเบียนสมรสเพราะเห็นว่าทะเบียนสมรสไม่จำเป็น มีสัดส่วนสูงกว่าสตรีที่มีจำนวนปีที่ศึกษาสูงกว่า (ร้อยละ 36.8 และ 35.0 เปรียบเทียบกับร้อยละ 26.9 ของสตรีที่มีจำนวนปีที่ศึกษา 13 ปีขึ้นไป) สอดคล้องกับผลการศึกษาเหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรส คือ การศึกษา

ช่วยทำให้บุคคลเข้าใจ และเห็นความสำคัญของกฎหมายซึ่งรวมถึงการจดทะเบียนสมรสด้วย ผู้ที่มีการศึกษาน้อยจึงไม่เห็นความสำคัญของการจดทะเบียนสมรสว่าเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม สตรีที่มีการศึกษาสูง (มีจำนวนปีที่ศึกษา 13 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนสูงที่ให้เหตุผลว่าไม่จดทะเบียนสมรสเพราะไม่มีเวลา ไม่ว่าง (ร้อยละ 41.0) แต่สำหรับเหตุผลที่สตรีไม่จดทะเบียนสมรสเพราะกลัวปัญหาที่เป็นผลจากการจดทะเบียนสมรส เช่น ปัญหาการทำนิติกรรม ไม่อยากเป็นนาง เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ และรอเวลาที่เหมาะสมจึงจะไปจดทะเบียนสมรส เช่น อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ รอให้ลูกโต พบว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีสัดส่วนที่ให้เหตุผลดังกล่าวไม่ต่างกัน

เมื่อนำเขตที่อยู่อาศัยมาเป็นตัวแปรคุม (ตารางที่ 19) พบว่า ในเขตชนบท ความแตกต่างในการให้เหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรสระหว่างสตรีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ยังคงเป็นเช่นในระดับ 2 ตัวแปร แต่สำหรับในเขตเมือง พบว่า ความแตกต่างของการให้เหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรสเปลี่ยนไป และค่าไคสแควร์ χ^2 ที่พบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงอาจกล่าวได้ว่า ในเขตชนบท ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อการให้เหตุผลในการไม่จดทะเบียนสมรสต่างกัน แต่สำหรับในเขตเมืองระดับการศึกษาที่ต่างกันไม่น่าจะมีผลต่อการให้เหตุผลในการไม่จดทะเบียนสมรสต่างกัน

4. ภาค

เมื่อพิจารณาเหตุผลที่สตรีไม่จดทะเบียนสมรสจำแนกตามภาค (ตารางที่ 20) พบว่า สตรีในภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่จดทะเบียนสมรสโดยให้เหตุผลว่า ไม่อยากจด อยู่กันด้วยใจ หรือไม่มีใครนิยมจด มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 38.7, 37.9 และ 36.9 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีในภาคเหนือ และสตรีในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 33.0 และ 28.7 ตามลำดับ) สตรีในภาคใต้มีสัดส่วนที่ให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา ไม่มีเงิน ค่ารถ ไม่มีบัตรประชาชนหรือทะเบียนบ้าน สูงกว่าสตรีภาคอื่น (ร้อยละ 35.5) รองลงมาคือ สตรีภาคเหนือ และสตรีภาคกลาง (ร้อยละ 33.5 และ 32.2 ตามลำดับ) ขณะที่สตรีภาคกลาง และสตรีในกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนต่ำที่สุด และมีสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 27.3)

สำหรับเหตุผลที่สตรีกลัวจะมีปัญหาหลังจากจดทะเบียนสมรส เช่น ปัญหาในการทำนิติกรรม ไม่อยากเป็นนาง หรือเพื่อจะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ พบว่า สตรีในกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนที่ให้เหตุผลนี้มากที่สุด (ร้อยละ 25.5) ขณะที่สตรีในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง มีสัดส่วนที่ให้เหตุผลนี้ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 13.5 ของสตรีภาคเหนือ และร้อยละ 12.5 เท่ากัน ของสตรีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง) นอกจากนี้พบว่า สตรีแต่ละ

ภาคและสตรีในกรุงเทพมหานคร ให้เหตุผลว่าไม่จดทะเบียนสมรสเพราะอายุไม่ถึงเกณฑ์ รอให้มีลูกก่อนกลัวอยู่กันไม่ยืดยึด มีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก

5. เขตที่อยู่อาศัย

เกี่ยวกับเหตุผลที่สตรีไม่จดทะเบียนสมรสจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย (ตารางที่ 21) พบว่า สตรีในเขตชนบทที่ไม่จดทะเบียนสมรสโดยให้เหตุผลว่า ไม่อยากจดทะเบียนสมรส อยู่กันด้วยใจ ไม่มีใครนิยมจกด หรืออยู่กันมานานแล้ว มีสัดส่วนสูงกว่าสตรีในเขตเมือง (ร้อยละ 36.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 31.6) สตรีในเขตชนบทที่ไม่จดทะเบียนสมรสเพราะมีความไม่สะดวก เช่น ไม่มีเวลา ไม่มีเงินค่ารถ ไม่บัตรประชาชนหรือทะเบียนบ้าน มีสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีในเขตเมือง (ร้อยละ 32.0 เปรียบเทียบกับร้อยละ 27.7) สอดคล้องกับความเป็นจริงคือ การคมนาคมในเขตชนบทค่อนข้างลำบากกว่าในเขตเมือง ดังนั้น หากไม่มีความจำเป็น คนในเขตชนบทจะไม่เดินทางไปที่ยื่นบ่อยนักเพราะต้องใช้เวลาในการเดินทางค่อนข้างมาก รวมทั้งการไปติดต่อกับที่ว่าการอำเภอเป็นเรื่องที่ยุ่งยากสำหรับผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกล ดังเช่นการศึกษาของ บงการ ลิมปะพันธุ์ (2524: 74-77) พบว่า เมื่อประชาชนไปติดต่อกับอำเภอมักจะนำหลักฐานเอกสารที่จำเป็นไปไม่ครบ การไปติดต่อกครั้งแรกจึงทำธุระไม่เสร็จ ต้องกลับไปนำหลักฐานต่างๆ มาอีก ทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากไปติดต่อกับทางอำเภอ

นอกจากนี้ พบว่า สตรีในเขตเมืองที่ไม่จดทะเบียนสมรสเนื่องจากกลัวมีปัญหาจากผล การจดทะเบียนสมรส เช่น ปัญหาการทำนิติกรรม ปัญหาการหย่า การแบ่งสมบัติเมื่อหย่า มีสัดส่วนสูงกว่าสตรีในเขตชนบท (ร้อยละ 22.9 เปรียบเทียบกับร้อยละ 11.6) สำหรับเหตุผลที่ สตรีไม่จดทะเบียนเนื่องจากรอเวลาที่เหมาะสมจึงจะไปจด เช่น อายุไม่ถึงเกณฑ์ รอให้มีลูกก่อน พบว่า สตรีในเขตชนบทและในเขตเมืองมีสัดส่วนไม่ต่างกัน (ร้อยละ 12.6 และ 13.7 ตามลำดับ)

โดยสรุป จากเหตุผลที่สตรีจดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนสมรสตามลักษณะภูมิหลังของสตรี มีประเด็นสำคัญดังนี้คือ สตรีที่เพิ่งสมรส จดทะเบียนสมรสเนื่องจากต้องการให้การสมรสถูกต้องตามกฎหมาย ประเพณีหรือศาสนา มีสัดส่วนสูงกว่าสตรีที่สมรสมานานกว่า สตรีที่มีอาชีพ ข้าราชการ วิชาชีพ และบริหาร ให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพื่อต้องการให้การสมรสถูกต้องตาม กฎหมาย มีสัดส่วนสูงกว่าสตรีอาชีพอื่น สตรีที่มีระดับการศึกษาสูงให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรส เพื่อต้องการให้การสมรสถูกต้องตามกฎหมายมีสัดส่วนสูงกว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า สตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนที่ให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเนื่องจากต้องการให้ถูกต้องตามกฎหมาย ประเพณีหรือศาสนาต่ำที่สุด และพบว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีสัดส่วนที่ให้เหตุผลว่าจดทะเบียนสมรสเพื่อให้การสมรสถูกต้องตามกฎหมาย สูงกว่าสตรีในเขตชนบท

ส่วนเหตุผลที่สตรีไม่จดทะเบียนสมรส สรุปรประเด็นสำคัญๆ ได้ดังนี้คือ สตรีที่เพิ่งสมรสที่ให้เหตุผลว่าไม่จดทะเบียนสมรสเพราะรอเวลาที่เหมาะสม มีสัดส่วนสูงกว่าสตรีที่สมรสมานานกว่า สตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำให้เหตุผลว่าไม่จดทะเบียนสมรสเพราะไม่อยากจด เห็นว่าการจดทะเบียนสมรสไม่จำเป็น มีสัดส่วนสูงกว่าสตรีที่ตนเองหรือสามีมีระดับการศึกษาสูงกว่า สตรีในเขตชนบทที่ให้เหตุผลว่าไม่จดทะเบียนสมรสเพราะไม่สะดวก เช่น ไม่มีเวลา ไม่มีเงินค่าธรรมเนียมสูงกว่าสตรีในเขตเมือง

ตารางที่ 15 การกระจายร้อยละของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระยะเวลาสมรส

เหตุผลที่สตรี ไม่จดทะเบียนสมรส	ระยะเวลาสมรส (ปี)					รวม
	0-4	5-9	10-14	15-19	20 +	
1. ไม่อยากจด, ไม่จำเป็นอยู่กันค้ำใจ, ไม่มีใครนิยมจด, อยู่กันมานานแล้ว	26.6	36.9	45.9	40.4	48.4	35.9
2. ไม่มีเวลา, ไม่มีเงินค่ารถ, ไม่มีบัตร ประชาชน/ทะเบียนบ้าน, ไม่ทราบว่า จดที่ไหน	38.5	32.4	24.8	21.5	19.4	31.2
3. จดแล้วมีปัญหาในการทำนิติกรรม, จะได้เลิกได้ง่าย, ไม่อยากเป็นนาง, ไม่มีสมบัติ, จะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ	10.0	11.7	14.0	21.8	25.9	13.5
4. อายุไม่ถึงเกณฑ์, รอให้มีลูกก่อน, รอให้ลูกโต/ เข้าโรงเรียน, รอคูใจกลัว อยู่กันไม่ยืค, กำลังจะไปจด	20.2	9.4	9.5	8.6	2.0	12.8
5. อื่นๆ เช่น คู่สมรสมีทะเบียนกับคนอื่น, สามีไม่ยอมจด, พ่อแม่ไม่ชอบ, ไม่ได้มีพิธีแต่งงาน	4.6	9.5	5.8	7.7	4.3	6.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	472	357	207	131	83	1250
	$\chi^2 = 108.74$			P-value ≤ 0.05		

ตารางที่ 16 การกระจายร้อยละของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระยะเวลาสมรส และเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัยและเหตุผลที่สตรี ไม่จดทะเบียนสมรส	ระยะเวลาสมรส (ปี)				
	0-4	5-9	10-14	15-19	20 +
ชนบท					
1. ไม่อยากจด, ไม่จำเป็นอยู่กันค้ำใจ, ไม่มีใครนิยมจด, อยู่กันมานานแล้ว	27.1	37.8	46.0	40.6	49.8
2. ไม่มีเวลา, ไม่มีเงินค่าธรรมเนียมบัตร ประชาชน/ทะเบียนบ้าน, ไม่ทราบว่าจะ จดที่ไหน	39.4	33.2	26.1	22.7	20.9
3. จดแล้วมีปัญหาในการทำนิติกรรม, จะได้เล็กได้ง่าย, ไม่อยากเป็นนาง, ไม่มีสมบัติ,จะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ	8.5	9.6	11.7	19.4	22.9
4. อายุไม่ถึงเกณฑ์, รอให้มีลูกก่อน, รอให้ลูกโต/ เข้าโรงเรียน, รอดูใจ กลัวอยู่กันไม่ชืด, กำลังจะไปจด	20.4	9.0	9.6	9.5	1.6
5. อื่นๆ เช่น คู่สมรสมีทะเบียนกับคนอื่น, สามีไม่ยอมจด, พ่อแม่ไม่ชอบ, ไม่ได้มีพิธีแต่งงาน	4.7	10.4	6.6	7.8	4.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	309	243	161	99	64
	$\chi^2 = 91.47$			$P\text{-value} \leq 0.05$	

ตารางที่ 16 (ต่อ)

เขตที่อยู่อาศัยและเหตุผลที่สตรี ไม่จดทะเบียนสมรส	ระยะเวลาสมรส (ปี)				
	0-4	5-9	10-14	15-19	20 +
เมือง ☆					
1. ไม่อยากจด, ไม่จำเป็นอยู่กันด้วยใจ, ไม่มีโครนิยมจด, อยู่กันมานานแล้ว	24.7	32.6	44.8	39.4	39.0
2. ไม่มีเวลา, ไม่มีเงินค่ารถ, ไม่มีบัตร ประชาชน/ทะเบียนบ้าน, ไม่ทราบว่าจะ จดที่ไหน	35.4	28.9	14.7	14.7	9.2
3. จดแล้วมีปัญหาในการทำนิติกรรม, จะได้เลิกได้ง่าย, ไม่อยากเป็นนาง, ไม่มีสมบัติ, จะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ	15.9	21.6	31.6	35.8	47.2
4. อายุไม่ถึงเกณฑ์, รอให้มีลูกก่อน, รอให้ลูกโต/เข้าโรงเรียน, รอคูใจ ถ้าวอยู่กันไม่ชืด, กำลังจะไปจด	19.8	11.4	8.9	3.3	4.6
5. อื่นๆ เช่น คู่สมรสมีทะเบียนกับคนอื่น, สามีไม่ยอมจด, พ่อแม่ไม่ชอบ, ไม่ได้มีพิธีแต่งงาน	4.3	5.5	-	6.7	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ถ่วงน้ำหนัก	163	114	46	32	19
	$\chi^2 = 25.21$		P-value > 0.05		

☆ รวมกรุงเทพฯ

ตารางที่ 17 การกระจายร้อยละของของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามอาชีพของสตรีและสามี

เหตุผลที่สตรี ไม่จดทะเบียนสมรส	อาชีพของสตรีและสามี			
	ข้าราชการ, วิชาชีพ, บริหาร	ค้าขาย	เกษตรกร	เสมียน, บริการ, กรรมกร
1. ไม่อยากจด, ไม่จำเป็นอยู่กันด้วยใจ, ไม่มีใครนิยมจด, อยู่กันมานานแล้ว	25.2	34.2	38.5	33.6
2. ไม่มีเวลา, ไม่มีเงินค่ารถ, ไม่มีบัตร ประชาชน/ทะเบียนบ้าน, ไม่ทราบว่าจดที่ไหน	36.4	28.1	30.3	32.7
3. จดแล้วมีปัญหาในการทำนิติกรรม, จะได้เลิกได้ง่าย, ไม่อยากเป็นนาง, ไม่มีสมบัติ, จะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ	19.4	21.0	11.8	13.9
4. อายุไม่ถึงเกณฑ์, รอให้มีลูกก่อน, รอให้ลูกโต/ เข้าโรงเรียน, รอคูใจ กลัวอยู่กันไม่ฮึด, กำลังจะไปจด	8.6	12.7	13.1	13.0
5. อื่นๆ เช่น คู่สมรสมีทะเบียนกับคนอื่น, สามีไม่ยอมจด, พ่อแม่ไม่ชอบ, ไม่ได้มีพิธีแต่งงาน	10.5	4.0	6.2	6.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ถ่วงน้ำหนัก	79	110	527	532
	$\chi^2 = 15.59$		P-value > 0.05	

ตารางที่ 18 การกระจายร้อยละของของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีและสามี

เหตุผลที่สตรี ไม่จดทะเบียนสมรส	ระดับการศึกษาของสตรีและสามี (จำนวนปีที่ศึกษา)		
	0-6 ปี	7-12 ปี	13 ปีขึ้นไป
1. ไม่อยากจด, ไม่จำเป็นอยู่กันค้ำใจ, ไม่มีใครนิยมจด, อยู่กันมานานแล้ว	36.8	35.0	26.9
2. ไม่มีเวลา, ไม่มีเงินค่ารถ, ไม่มีบัตร ประชาชน/ทะเบียนบ้าน, ไม่ทราบว่ จดที่ไหน	29.5	35.2	41.0
3. จดแล้วมีปัญหาในการทำนิติกรรม, จะได้เลิกได้ง่าย, ไม่อยากเป็นนาง, ไม่มีสมบัติ, จะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ	14.4	10.4	13.1
4. อายุไม่ถึงเกณฑ์, รอให้มีลูกก่อน, รอให้ลูกโต/ เข้าโรงเรียน, รอคูใจ กลัวอยู่กันไม่ชืด, กำลังจะไปจด	11.7	16.7	13.8
5. อื่นๆ เช่น คู่สมรสมีทะเบียนกับคนอื่น, สามีไม่ยอมจด, พ่อแม่ไม่ชอบ, ไม่ได้มีพิธีแต่งงาน	7.6	2.7	5.2
รวม	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	843	321	86
	$\chi^2 = 20.67$	P-value ≤ 0.05	

ตารางที่ 19 การกระจายร้อยละของของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีและสามี และเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัยและเหตุผลที่สตรี ไม่จดทะเบียนสมรส	ระดับการศึกษาของสตรีและสามี (จำนวนปีที่ศึกษา)		
	0-6 ปี	7-12 ปี	13 ปีขึ้นไป
ชนบท			
1. ไม่อยากจด, ไม่จำเป็นอยู่กันด้วยใจ, ไม่มีใครนิยมจด, อยู่กันมานานแล้ว	37.4	36.4	24.2
2. ไม่มีเวลา, ไม่มีเงินค่ารถ, ไม่มีบัตร ประชาชน/ทะเบียนบ้าน, ไม่ทราบว่ จดที่ไหน	29.9	38.3	50.6
3. จดแล้วมีปัญหาในการทำนิติกรรม, จะได้เลิกได้ง่าย, ไม่อยากเป็นนาง, ไม่มีสมบัติ, จะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ	13.4	3.7	6.1
4. อายุไม่ถึงเกณฑ์, รอให้มีลูกก่อน, รอให้ลูกโต/ เข้าโรงเรียน, รอคูใจ กลัวอยู่กันไม่ชืด, กำลังจะไปจด	11.3	18.8	14.1
5. อื่นๆ เช่น คู่สมรสมีทะเบียนกับคนอื่น, สามีไม่ยอมจด, พ่อแม่ไม่ชอบ, ไม่ได้มีพิธีแต่งงาน	8.0	2.7	5.0
รวม	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	676	167	33
	$\chi^2 = 34.38$	P-value ≤ 0.05	

ตารางที่ 19 (ต่อ)

เขตที่อยู่อาศัยและเหตุผลที่สตรี ไม่จดทะเบียนสมรส	ระดับการศึกษาของสตรีและสามี (จำนวนปีที่ศึกษา)		
	0-6 ปี	7-12 ปี	13 ปีขึ้นไป
เมือง ☆			
1. ไม่อยากจด, ไม่จำเป็นอยู่กันด้วยใจ, ไม่มีใครนิยมจด, อยู่กันมานานแล้ว	31.5	32.2	29.9
2. ไม่มีเวลา, ไม่มีเงินค่ารถ, ไม่มีบัตร ประชาชน/ทะเบียนบ้าน, ไม่ทราบว่า จดที่ไหน	25.8	29.1	29.9
3. จดแล้วมีปัญหาในการทำนิติกรรม, จะได้เลิกได้ง่าย, ไม่อยากเป็นนาง, ไม่มีสมบัติ, จะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ	22.9	23.4	21.2
4. อายุไม่ถึงเกณฑ์, รอให้มีลูกก่อน, รอให้ลูกโต/ เข้าโรงเรียน, รอคูใจ กัตัวอยู่กันไม่ขัด, กำลังจะไปจด	14.8	12.5	13.4
5. อื่นๆ เช่น คู่สมรสมีทะเบียนกับคนอื่น, สามีไม่ยอมจด, พ่อแม่ไม่ชอบ, ไม่ได้มีพิธีแต่งงาน	5.0	2.7	5.5
รวม	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	167	154	53
		$\chi^2 = 1.28$	P-value > 0.05

☆ รวมกรุงเทพฯ

ตารางที่ 20 การกระจายร้อยละของของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามภาค

เหตุผลที่สตรี ไม่จดทะเบียนสมรส	ภาค				
	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กรุงเทพฯ
1. ไม่อยากจด, ไม่จำเป็นอยู่กันด้วยใจ, ไม่มีใครนิยมจด, อยู่กันมานานแล้ว	33.0	36.9	38.7	37.9	28.7
2. ไม่มีเวลา, ไม่มีเงินค่ารถ, ไม่มีบัตร ประชาชน/ทะเบียนบ้าน, ไม่ทราบว่า จดที่ไหน	33.5	32.2	27.3	35.5	27.3
3. จดแล้วมีปัญหาในการทำนิติกรรม, จะได้เลิกได้ง่าย, ไม่อยากเป็นนาง, ไม่มีสมบัติ, จะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ	13.5	12.5	12.5	7.3	25.5
4. อายุไม่ถึงเกณฑ์, รอให้มีลูกก่อน, รอให้ลูกโต/ เข้าโรงเรียน, รอคูใจ กลัวอยู่กันไม่ยัด, กำลังจะไปจด	15.5	11.9	12.7	12.2	13.9
5. อื่นๆ เช่น คู่สมรสมีทะเบียนกับคนอื่น, สามีไม่ยอมจด, พ่อแม่ไม่ชอบ, ไม่ได้มีพิธีแต่งงาน	4.5	6.5	8.7	7.1	4.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ถ่วงน้ำหนัก	179	318	270	267	216
	$\chi^2 = 33.01$		P-value ≤ 0.05		

ตารางที่ 21 การกระจายร้อยละของของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

เหตุผลที่สตรี ไม่จดทะเบียนสมรส	เขตที่อยู่อาศัย	
	ชนบท	เมือง [☆]
1. ไม่อยากจด, ไม่จำเป็นอยู่กันด้วยใจ, ไม่มีใครนิยมจด, อยู่กันมานานแล้ว	36.8	31.6
2. ไม่มีเวลา, ไม่มีเงินค่ารถ, ไม่มีบัตร ประชาชนทะเบียนบ้าน, ไม่ทราบว่า จดที่ไหน	32.0	27.7
3. จดแล้วมีปัญหาในการทำนิติกรรม, จะได้เลิกได้ง่าย, ไม่อยากเป็นนาง, ไม่มีสมบัติ, จะได้ไม่มีปัญหาเรื่องสมบัติ	11.6	22.9
4. อายุไม่ถึงเกณฑ์, รอให้มีลูกก่อน, รอให้ลูกโต/ เข้าโรงเรียน, รอดูใจ กลัวอยู่กันไม่ยืดย, กำลังจะไปจด	12.6	13.7
5. อื่นๆ เช่น คู่สมรสมีทะเบียนกับคนอื่น, สามีไม่ยอมจด, พ่อแม่ไม่ชอบ, ไม่ได้มีพิธีแต่งงาน	7.0	4.1
รวม	100.0	100.0
ตัวอย่างที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก	876	374
	$\chi^2 = 22.48$	P-value ≤ 0.05

[☆] รวมกรุงเทพฯ